

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 1 februari 2017
Betreft Beantwoording vragen over bericht 'Waddenclub: stop gaswinning'

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik uw Kamer, mede namens de staatssecretaris van Economische Zaken, de antwoorden op de vragen van het lid Jacobi (PvdA) over het bericht 'Waddenclub: stop gaswinning direct' (ingezonden 8 december 2016, kenmerk 2016Z23520).

1

Heeft u kennisgenomen van bericht uit de Leeuwarder Courant van vrijdag 25 november 2016 ('Waddenclub: stop gaswinning direct') dat de bodemdaling op de Wadden voor het tweede jaar anders en sneller is verlopen dan door de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) is voorspeld?

Antwoord

Ja.

2

Hoe verklaart u dat de bodemdalingssnelheden binnen de toegestane gebruiksruimte zijn gebleven, terwijl er toch opnieuw sprake is van een opvallende, natuurbedreigende verlaging?

Antwoord

De adviezen van de onafhankelijke Auditcommissie en de monitoringsresultaten geven mij geen aanleiding om aan te nemen dat er sprake is van een opvallende natuurbedreigende verlaging. Ik licht dat hieronder toe.

Het aangehaalde bericht uit de Leeuwarder Courant verwijst naar de adviezen van de Auditcommissie over 2014 (uitgebracht op 30 november 2015) en over 2015 (uitgebracht op 24 oktober 2016) met betrekking tot de rapportages van NAM over de monitoring. Beide adviezen heb ik aan uw Kamer aangeboden (Kamerstukken 29 684, nr. 140 en 143).

De Auditcommissie geeft in haar adviezen aan dat zij de conclusie uit de monitoring, dat de bodemdalingssnelheden (van de diepe bodemdaling) binnen de toegestane gebruiksruimte zijn gebleven, aannemelijk acht. Daarnaast onderschrijft de Auditcommissie de conclusie uit de monitoring dat er geen aanwijzingen zijn voor veranderingen in natuurwaarden die het gevolg zijn van de gaswinning.

Ons kenmerk

DGETM-EO / 16048858

Uw kenmerk

2016Z23520

In haar advies over 2014 noemt de Auditcommissie een snellere diepe bodemdaling dan verwacht in het kombergingsgebied Pinkegat als opvallend meetresultaat. Inmiddels hebben de meet- en modelresultaten van NAM over 2015 laten zien dat de berekende diepe bodemdalingssnelheid in zowel het kombergingsgebied Pinkegat als in het kombergingsgebied Zoutkamperlaag lager was dan in 2014.

In haar advies over 2015 adviseert de Auditcommissie aan NAM om in haar, vóór 1 mei 2017 uit te brengen, rapportage over het monitoringsjaar 2016:

- (1) in te gaan op de oorzaak van de in het monitoringsjaar 2015 geconstateerde bodemverlaging van het plaatareaal in het Pinkegat met een ordegrootte van ongeveer 5 centimeter, die bleek uit de LiDAR-metingen;
- (2) met een vervolganalyse te komen van de nauwkeurigheid van de LiDAR-data;
- (3) de resultaten van de mogelijke verbeterpunten van de LiDAR-metingen en dataverwerking te presenteren.

Essentieel voor een goed begrip van de berichtgeving over de bodemdaling door de gaswinning onder de Waddenzee is het onderscheid tussen 'diepe' bodemdaling en verhoging of verlaging van de wadbodem, met daaraan gekoppeld verschillende meetmethodes. In onderstaand kader is dat nader toegelicht.

'Diepe' bodemdaling

De bodemdaling ten gevolge van de gaswinning (de 'diepe' bodemdaling) wordt gemeten met een systeem van GPS-meetpalen die zijn gefundeerd op een diepte van circa zes meter onder de wadbodem. Dat is ver onder het niveau waar zich het dynamisch sedimenttransport afspeelt in het natuurlijke systeem van wadplaten en geulen. Deze meetgegevens dienen om te bepalen of de bodemdaling ten gevolge van de gaswinning blijft binnen de toegestane gebruiksruimte. De metingen kennen een zeer kleine meetfout (enkele millimeters).

Verhoging of verlaging van de wadbodem

Naast het meten van de 'diepe' bodemdaling is een monitoringssysteem ingericht om de dynamische bodembewegingen van de wadbodem (waaronder het plaatareaal) te volgen. Hierbij worden drie verschillende technieken toegepast: LiDAR-metingen (uitgevoerd met een lasersysteem vanuit een vliegtuig), GPS-grids ('sedimentgrid-metingen') en spijkermetingen. Dit monitoringssysteem staat technisch volledig los van het GPS-systeem voor het meten van de diepe bodemdaling en vervult een signaleringsfunctie.

NAM is inmiddels bezig met het opvolgen van de door de Auditcommissie gedane aanbevelingen, waarbij naast LiDAR-metingen ter vergelijking ook de beide andere monitoringstechnieken (sedimentgrid-metingen en spijkermetingen) worden betrokken. Recentelijk door NAM aangeleverde tussenresultaten, die ik heb laten bekijken door SodM en TNO, geven het volgende aan:

- a. De aan de hand van LiDAR-metingen in 2015 bepaalde verandering in wadplaathoogte wordt veroorzaakt door de onnauwkeurigheid van de

meetmethode en niet door daadwerkelijk opgetreden veranderingen in wadplaathoogte: tussen de verschillende opnames kunnen gemeten hoogteverschillen optreden als gevolg van meetonnauwkeurigheid van 5 tot 10 centimeter;

- b. De lokale verandering in wadplaathoogte is vele malen groter dan die van de gemeten diepe bodemdaling veroorzaakt door gaswinning. Er is geen correlatie aan te tonen tussen de lokale verandering in wadplaathoogte en de diepe bodemdaling;
- c. Vergelijking van de aan de hand van sedimentgrid-metingen en LiDAR-metingen bepaalde wadplaathoogte laat zien dat deze binnen de meetfout goed overeenkomen. Sedimentgrid-metingen en spijkermetingen geven een nauwkeurig maar zeer lokaal beeld van de hoogteveranderingen van de wadplaat. Tevens is te zien dat er ook op deze beperkte lokale schaal relatief grote verschillen in wadplaathoogte kunnen optreden.

Bovengenoemde gegevens (inclusief de door NAM aangeleverde tussenresultaten) heb ik, gelijktijdig met de toezending aan uw Kamer, ook toegestuurd aan de Auditcommissie, die deze informatie zal betrekken bij haar werkzaamheden.

3

Ziet u, gelet op deze onverklaarbare daling voor het tweede jaar een reden om in te grijpen in het 'hand aan de kraan'-principe? Zo ja, hoe bent u dat van plan om te doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Zoals in het antwoord op vraag 2 aangegeven is er geen aanleiding om te spreken van een onverklaarbare daling. Ik zie in deze informatie dan ook geen reden om het 'hand aan de kraan'-principe toe te passen. Verder ging het in 2014 en 2015 om twee verschillende soorten waarnemingen: over 2014 is opgemerkt dat in dat jaar de diepe bodemdaling sneller was dan verwacht, terwijl over 2015 – op basis van de LiDAR-metingen – een opvallende bodemverlaging van het plaatareaal in het Pinkegat met een ordegrrootte van ongeveer 5 centimeter is gesignaleerd. Zoals aangegeven in mijn brief aan uw Kamer van 22 november 2016 (Kamerstuk 29 684, nr. 143) zal ik er op toezien dat NAM de door de Auditcommissie in haar advies over het monitoringsjaar 2015 gedane aanbevelingen uitvoert. NAM heeft bevestigd dit te zullen doen en is daar ook mee bezig.

4

Welke aanvullende maatregelen neemt u nu de Auditcommissie concludeert dat de oorzaak van de verlaging van het gebied Pinkegat nog onbekend is?

Antwoord

De Auditcommissie heeft aanbevelingen gedaan voor nader onderzoek van de toepassing van de LiDAR-meettechniek. Ik heb in mijn brief van 22 november 2016 aan uw Kamer (Kamerstuk 29 684, nr. 143), waarin het advies van de Auditcommissie gaswinning Waddenzee over het monitoringsjaar 2015 is

uiteengezet, reeds aangegeven erop toe te zien dat de door de Auditcommissie gedane aanbevelingen door NAM worden opgevolgd.

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2 geven het advies van de Auditcommissie en de monitoringsresultaten mij geen aanleiding om aan te nemen dat er in de kombergingsgebied Pinkegat sprake is van een opvallende natuurbedreigende bodemverlaging.

5

Voldoet het aangebrachte meetsysteem nog aan de eerder door u geformuleerde voorwaarde "dat het meetsysteem [...] voldoende informatie [dient] te verschaffen om, indien afwijkingen tussen de prognose en de actuele bodemdalingssnelheid optreden, de winning door toepassing van het 'hand aan de kraan'-principe op tijd te kunnen bijsturen of stoppen" (Kamerstuk 29 684, nr.140)?

Antwoord

Het gaat hierbij om het systeem dat is gericht op het meten van de ontwikkeling van de 'diepe' daling. De Auditcommissie acht dit systeem adequaat.

6

Wat zijn de gevolgen van de onzekerheid over de meting voor de bruikbaarheid van het 'hand aan de kraan'-principe in zijn algemeenheid?

Antwoord

Het 'hand aan de kraan'-principe is opgebouwd uit drie bepalende factoren: de bodemdalingssnelheid door de gaswinning, de sedimentatiecapaciteit van de kombergingen Pinkegat en Zoutkamperlaag en de snelheid van de zeespiegelstijging. De hoogtemetingen van wadplaten met behulp van LiDAR zijn geen onderdeel van het meetsysteem dat is ingericht om de door gaswinning veroorzaakte bodemdalingssnelheid te meten. Als zodanig is de onnauwkeurigheid van de vlakdekkende LiDAR-metingen dan ook niet direct van invloed op het 'hand aan de kraan'-principe.

Het vlakdekkend inmeten van de wadplaten is bedoeld om het oppervlak van droogvallende platen te bepalen. Omdat vlakdekkende metingen een bepaalde onnauwkeurigheid kennen, is het doel om langjarige meetreeksen te verzamelen, trendmatige ontwikkelingen in die reeksen te analyseren en deze te bezien in relatie tot de door gaswinning veroorzaakte (diepe) bodemdaling. Ofschoon de LiDAR-metingen steeds beter worden, zijn ze nog niet geschikt om conclusies te trekken over veranderingen op basis van een vergelijking van individuele metingen.

7

Deelt u de mening van de Waddenvereniging dat deze bodemdaling en zeespiegelstijging de unieke natuurbalans verstoren en daarmee grote invloed hebben op het voortbestaan van de Waddenzee en dat daarom ingegrepen moet

worden om deze natuurwaarden te beschermen? Zo ja, welke consequenties verbindt u hieraan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Nee, ik deel die mening niet. Ik verwijs naar mijn brief van 22 november 2016 aan uw Kamer (Kamerstuk 29 684, nr. 143) waarin het advies van de Auditcommissie gaswinning Waddenzee over het monitoringsjaar 2015 is uiteengezet.

8

Is de NAM afgeweken van de in de Structuurvisie Waddenzee beschreven strikte randvoorwaarden? Vormt dit een verklaring voor het ontstaan van deze onverklaarbare daling?

Antwoord

Nee, deze strikte voorwaarden zijn vastgelegd in het instemmingsbesluit met het winningsplan en in de Natuurbeschermingswetvergunning. NAM is hier niet van afgeweken. Zoals in het antwoord op vraag 2 aangegeven is er geen aanleiding om te spreken van een onverklaarbare daling.

(w.g.) H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken